

VALTIONEUVOSTON ASETUS KALASTUKSESTA

1 Yleistä

Eduskunta on hyväksynyt uuden kalastuslain (EV 353/2014 vp, HE 192/2014 vp), joka kumoaa voimassa olevan kalastuslain (286/1982) ja sen nojalla annetun kalastusasetuksen (1116/1982). Tasavallan presidentti on vahvistanut lain 10.4.2015. Laki ja esitetty asetus tulisivat voimaan 1.1.2016.

Kalastuslaissa on lukuisia valtuutusäännöksiä. Esitettävä valtioneuvoston asetus annettaisiin lain 46 §:n 3 momentin, 48 §:n 3 momentin, 49 §:n 3 momentin, 52 §:n 2 momentin, 55 §:n 1 momentin, 56 §:n 1 ja 3 momentin, 57 §:n 2 momentin, 64 §:n 2 momentin, 65 §:n 1 momentin, 75 §:n ja 104 §:n 3 momentin nojalla.

Kalastuslain 52 §:n 1 momentti sisältää valtioneuvostoa ja maa- ja metsätalousministeriötä koskevan turvaamisvelvoitteen, jonka mukaan niiden on osaltaan huolehdittava kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon toteuttamisesta luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Kyseinen säännös korostaa perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännöksen mukaisesti sitä, että julkisella vallalla ei ole ainoastaan valtuutusta, vaan myös vastuu huolehtia luonnosta ja sen monimuotoisuudesta. Nyt esitettävä asetus konkretisoi valtioneuvostolle säädettyä velvollisuutta.

Asetus sisältää kalojen rauhoittamiseen, pyyntimittoihin sekä pyydysten käyttöön, asettamiseen ja merkintään liittyviä säännöksiä. Lisäksi säännöksiä on kalastuksenvalvojan kokeesta ja koulutuksesta sekä istutettavien kalojen merkintävelvollisuudesta.

2 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kalastuslain tarkoituksena on järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Lain tavoitteena on säätää puitteista, joissa kalavaroja hyödynnetään siten, että turvataan niiden säilyminen luonnossa ottaen samalla huomioon kaikki eri kestävyys- ja elintarviketuotannon ulottuvuudet kalavarojen käytöstä ja hoidosta säädettyinä. Lisäksi tavoitteena on tehostaa erityisesti vaelluskalojen elinvoimaisuuden turvaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä sekä kalastuksen järjestäminen siten, että kalastus kohdentuu pyyntivahvoihin kantoihin ja siihen ikä- ja kokoluokkaan, joka kalojen elinkierron ja saaliin tuoton kannalta on optimaalista. Asetusehdotuksen säännöksillä pyritään toteuttamaan lain tavoitteita.

Esityksen tavoitteena on tehostaa uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalojen suojelua sekä edistää muidenkin kalalajien kestävästä kalastuksesta toteutumista. Vähimmäismittojen muuttamisella pyritään edistämään yhden tai sitä useamman kutukerran periaatteen toteutumista, jolloin kalakannan on mahdollista säilyä luontaisesti elinkelpoisena. Esityksen arvioidaan vähentävän kohdelajien nuorten yksilöiden kalas-

tuskuolevuutta ja lisäävän emokalamääriä niiden esiintymisvesistöissä. Kalastuksen kohdentuessa vanhempiin ja suurikokoisempiin yksilöihin myös istutusten tuottavuus paranee.

Asetusehdotus on osa Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategian toimeenpanoesityksiä, joiden mukaan mm. kalastuslainsäädäntöä kehitetään vaelluskalojen kulun turvaamiseksi sekä kalakantojen kestäväen käytön ja hoidon varmistamiseksi (Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestäväen käytön strategiasta vuosiksi 2012–2020). Asetusluonnoksen valmistelussa on otettu huomioon valtioneuvoston 16.10.2014 vahvistama periaatepäätös kansallisesta lohi- ja meritaimenstrategiasta 2020 Itämeren alueelle siten, että rasvaevällinen meritaimen rauhoitetaan Suomenlahdella vuoden 2016 alusta ja muilla merialueilla vuoden 2019 alusta, jolloin mereen istutetut eväleikatut taimenet ovat pyyntikokoisia ja voidaan saaliissa erottaa villeistä rasvaevällisistä meritaimenista.

Asetuksen keskeiset ehdotukset, jotka merkitsevätkin muutosta nykytilanteeseen, liittyvät niin sanotun valikoivan kalastuksen säätelyyn. Uusi kalastuslaki antaa mahdollisuuden velvoittaa merkitsemään istutettavat kalat sellaisilla kalasta ulkoisesti havaittavilla merkinnöillä, jotka käytännössä mahdollistavat valikoivan kalastuksen järjestämisen. Käytännössä merkintä tarkoittaa rasvaevän leikkausta.

Asetuksessa esitetään eväleikkausvelvoitetta taimenille, lohille ja järvilohille vuodesta 2017 alkaen. Näiden suojelun tarpeessa olevien vaelluskalojen kalastuksen säätelyssä tällä hetkellä on ollut ongelmallista se, että samaa kantaa on istutettu runsaasti mm. kalatalousvelvoitteena tai muutoin kalastuksen saalisvarmuutta parantavana kalastonhoitotyönä. Istutettujen kalojen kalastus lisää myös luonnonkantoihin kohdistuvaa kalastusta, koska kalastettaessa on käytännössä mahdotonta erottaa istukkaisiin ja luonnonkaloihin kohdistuva kalastus.

Kalojen merkintää hyödynnettäisiin käytännössä säätämällä eräille heikentyneille luonnonkannoille täysrauhottus (mm. taimen tietyn rajan eteläpuolella) ja saaliskintiö (järvilohi). Tällöin saaliiksi tullut merkitsemätön eli luonnonkala tulisi kalastuslain mukaisesti vapauttaa.

Rasvaeväleikatuille kaloille (taimen) esitetään toisaalta luonnonkantoja alhaisempia pyyntimittoja. Istutetuille kaloille määrätulle luonnonkaloja pienemmälle alamitalle voi olla tarvetta vesistöissä, joissa esimerkiksi kalatalousvelvoitteesta johtuen kalaisuuksia tehdään runsaasti ja kalastuspaine on merkittävä. Istukkaista suuri osa on useimmiten tarkoitettu kalastettaviksi.

Kalaistutuksilla pyritään kuitenkin usein myös elvyttämään heikkoa luonnonkantaa, jolloin kaikkia istukkaita ei ole tarkoitettu kalastettavaksi. Luonnonkantaa tukevat, ei-kalastettavaksi tarkoitettut istukkaat voidaan tällöin jättää merkitsemättä (esim. eväleikkaamatta), minkä johdosta niitä koskeva suurempi alamitta tai täydellinen vapauttamisvelvollisuus suojaisi istukkaita luonnonkalojen tavoin.

Voimassa oleva kalastusasetus on ollut pääpiirteissään nykyisen sisältöinen jo pitkään. Arvostelua on kohdistunut siihen, että sen muuttaminen on ollut liian joustamattomaa. Uuden kalastuslain 40 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen

olisi ilmoitettava maa- ja metsätalousministeriölle käyttö- ja hoitosuunnitelmiin sisältyvät säätelytoimenpide-ehdotukset, jotka edellyttävät lainsäädännön, eli lähinnä asetuksen muuttamista. Näin ollen asetusta olisi tarpeen tarkastella uudestaan, kun käyttö- ja hoitosuunnitelmat on hyväksytty ja niihin liittyvät alueelliset kalastusrajoitukset toimeenpantu.

Uuden lain järjestelmässä lain, asetuksen ja alueellisella ja paikallisella tasolla tehdystä säätelystä muodostuisi lain tavoitteita tukeva kokonaisuus, jossa kalastus on kestävä ja sen harjoittamiselle luodaan hyvät edellytykset. Asetustasolla on haastavaa asettaa tavoitteet toteuttavista kalastusrajoituksista koko valtakunnan alueelle, koska kalakantojen tila, kalastus ja vesistön erityispiirteet eri osissa Suomea vaihtelevat niin paljon. Tästä syystä kalastuslain tavoitteiden toteuttamiseksi tarvitaan myös alueellisia ja paikallisia päätöksiä.

Kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien valmistelussa tulee avoimesti pohdita alueellisia säätelytarpeita. Esimerkiksi vaelluskalojen luonnon lisääntymisen ja kutuvaelluksen edistämiseksi salmien, kapeikoiden ja jokisuualueiden kalastuskiellot, kuhan lisääntymisen kannalta tärkeiden alueiden kutuaikaiset rauhoitukset sekä alamittaisten kalojen sivusaaliskuoilleisuuden ja kasvuylikalastuksen välttämiseksi tehtävät verkkojen solmuvälin säätelypäätökset on luontevinta esittää käyttö- ja hoitosuunnitelmissa ja toimeenpanna alueellisesti.

Asetusesitykseen ei sisälly säännösehdotuksia kielletyistä kalaistutuksista eikä kalojen maahantuontilupien myöntämisen edellytyksistä. Edellä mainittujen asiakokonaisuuksien osalta on tarpeen tehdä jatkovalmistelua ennen kuin näiden asioiden osalta voidaan esittää konkreettisia säännösehdotuksia.

3 Yksityiskohtaiset perustelut

1 Luku Saalista koskevat säännökset

1 § *Rauhoitetut kalalajit ja -kannat*

Pykälässä säädettäisiin kalojen rauhoittamisesta. Kalastuslain 55 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella kalalaji tai -kanta voidaan rauhoittaa koko maassa tai tietyllä alueella, jos sen lisääntyminen on vaarantunut tai sen heikentyneiden kantojen suojeleminen edellyttää rauhoittamista. Lain 55 §:n 2 momentin mukaan rauhoitetun kalan pyydystäminen, myynti ja kyseisen lajin pyyntiin erityisen hyvin soveltuvien pyydysten käyttö on kielletty. Lain 58 §:n mukaan rauhoitusaikana saatu kala on aina laskettava veteen.

Kalojen rauhoitussäännösten piiriin kuuluisivat edelleen samat kala- ja rapulajit kuin voimassa olevassa kalastusasetuksessa. Näitä olisivat järvilohi ja nieriä Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöalueella, lohi, taimen, harjus, siika, nahkiainen ja rapu. Merkittävien uudistusten olisi valikoivan kalastuksen mahdollistava ja samalla lajien luonnonkantoja suojaava rasvaevällisen järvilohen ja taimenen rauhoittaminen määritellyillä alueilla. Kyseisillä alueilla rasvaeväleikatun istutetun kalan kalastaminen ja ottaminen olisi kuitenkin mahdollista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan leveyspiirin 64°00'N (EUREF-FIN) eteläpuolisissa sisävesissä ja siirtymäkauden jälkeen koko merialueella *rasvaevällinen taimen* olisi kokonaan rauhoitettu. Taimenen sisävesimuodot on vuoden 2010 uhanalaisuusarvioinnissa jaettu kahteen ryhmään: napapiirin etelä- ja pohjoispuoliset kannat. Järvitaimenen napapiirin eteläpuoliset kannat on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi. Sisävesien vaeltavista ja paikallisista taimenmuodoista Etelä- ja Keski-Suomen kantojen tila on selvästi heikentynyt. Napapiirin eteläpuolella kaikki jäljellä olevat vaeltavat järvitaimenkannat (Vuoksen, Kymijoen, Oulujoen, Koutajoen vesistöalueilla) ovat heikkoja ja suurin osa istutuksin tuettuja.

Rasvaevällisen järvitaimenen rauhoittamista napapiirin eteläpuolelta harkittiin. Lau-suntokierroksen avulla asian vaikutuksista saatiin lisätietoa. Leveyspiirin 64°00'N ja 67°00'N välisen alueen säännöstelyihin järviin istutetaan kalatalousvelvoitteena merkittäviä määriä taimenia ja istutukset on tehty tähän saakka pääsääntöisesti rasvaevällisinä kaloina eli näitä kaloja ei ole rasvaeväleikattu. Rasvaevällisen taimenen rauhoituksen raja asetettiin 64°00'N leveyspiirin kohdalle, koska siirtymäajasta rauhoitukseen olisi tullut hyvin pitkä. Taimenkantojen elvyttämiseksi alueella tulee kuitenkin harkita asetuksen lisäksi alueellisia rajoituksia.

Suurin osa maamme meritaimenen luonnonkannoista on hävinnyt jokiympäristössä ja kalastuksessa tapahtuneiden muutosten seurauksena. Kaikkien jäljellä olevien meritaimenkantojemme uhanalaisuusluokka on muuttunut kymmenessä vuodessa (2000–2010) erittäin uhanalaisesta äärimmäisen uhanalaiseksi.

Merialueella rasvaevällinen taimen olisi pykälän mukaan kokonaan rauhoitettu Suomenlahdella, jossa alueella istutetut meritaimenet ovat jo jonkin aikaa olleet eväleikattuja. Pykälän 2 momentin mukaan rasvaevällisen luonnon taimenen rauhoitus ei koskisi Saaristomerta ja Pohjanlahtea, jossa rauhoitus tulisi voimaan vasta vuoden 2019 alusta alkaen, jolloin myös tällä alueella voitaisiin pyynnissä erottaa rasvaevälliset ja eväleikatut pyyntikokoiset meritaimenet toisistaan.

Rauhoitus ei koskisi taimenta, joka on pyydetty sellaisesta purosta tai lammesta, johon ei ole vaellusyhteyttä merestä tai järvestä. Vaellusyhteydellä tarkoitetaan ylös-vaellusyhteyttä. Säännöksen tarkoituksena on säilyttää paikallisen taimenen kalastuksessa nykytilanne mittasäätelyä lukuun ottamatta ennallaan. On ilmeistä, että paikallisen taimenen kohteet tulee määritellä ja tehdä kalastusrajoitukset niissä alueellisesti. Tämä on luontevinta tehdä käyttö- ja hoitosuunnitelmien laadintaprosessissa. Ylipäänsä taimenen kalastuksen säätelyä tulee tarkastella uudelleen käyttö- ja hoitosuunnitelmien ja niistä johdettujen kalastusrajoitusten tultua hyväksytyiksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan *järvilohi* olisi Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöissä kokonaan rauhoitettu. Lisäksi 4 kohdan mukaan järvilohi olisi rauhoitettu joes-sa ja purossa elokuusta marraskuun loppuun. Järvilohi on määritelty vuonna 2010 tehdyssä uhanalaisuusarvioinnissa äärimmäisen uhanalaiseksi. Saimaan järvilohen hoito-ohjelmassa (2011) todetaan, että huolimatta joistakin olosuhteiden hyvistä kehityssuunnista Saimaan järvilohikannan tila ei ole kokonaisuutena kehittynyt toivotusti eikä vesistöalueen kalastuksessa oteta riittävästi huomioon järvilohikannan säilyttämistavoitetta.

Järvilohistrategiaan (2003) sekä edellä mainittuun Saimaan järvilohen hoito-ohjelmaan on kirjattu tavoitteeksi järvilohen kalastuskuolevuuden vähentäminen. Alamittasääntelyn tehostamisen lisäksi Saimaan järvilohen suojelun parantamiseksi on esitetty kannan rauhoittamista kokonaan tai osittain.

Pykälän 3 momentin mukaan järvilohen rauhoitus ei pääsääntöisesti koskisi rasvaeväleikattua järvilohia. Kuitenkin myös *rasvaeväleikattu järvilohi* olisi rauhoitettu Vuoksen vesistöalueella kesäkuun alusta elokuun loppuun järvilohen keskeisellä vaellusreitillä. Istutetun rasvaeväleikatun järvilohen kesäaikaisella rauhoituksella pyritään vähentämään rauhoitetun ja kannan hoitoa varten istutetun rasvaevällisen järvilohen joutumista pyydyksiin. Lämpimän veden aikaan kalat selviävät varovaisesti ja ammattitaitoisesti suoritetun pyydyksestä vapauttamisen jälkeenkin selvästi heikommin kuin viileämmän veden aikaan tapahtuvassa pyynnissä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan *nieriä* olisi kokonaan rauhoitettu Kuolimossa ja Saimaassa Puumalansalmen ja Vuoksenniskan välisellä alueella sekä muuallakin Vuoksen vesistössä syys-, loka- ja marraskuussa. Saimaannieriän kannat ovat taantuneet siinä määrin, että laji on määritelty äärimmäisen uhanalaiseksi ja nykyisin sitä esiintyy varmuudella luonnonvaraisena enää vain Etelä-Karjalan Kuolimossa.

Vuoden 2014 alusta voimaan tullessa asetuksessa säädettiin nieriä kokonaan rauhoitetuksi Vuoksen vesistöalueella. Viimeisimmän tutkimus- ja seurantatiedon sekä kalastusalueilta nieriäkantojen hoidosta saatujen tietojen perusteella tehokkaimmat saimaannieriän suojelutoimet olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista rajata kannan luontaisen esiintymisen ydinalueille Saimaalle ja Kuolimoon. Asetusehdotuksen mukaan näillä alueilla saimaannieriä olisi kokonaan rauhoitettu.

Muulla Vuoksen vesistöalueella pääasiassa istutuksista peräisin oleva saimaannieriä olisi asetusehdotuksen mukaan rauhoitettu sen kutuaikana syy-, loka- ja marraskuussa. Muualla kuin kannan ydinalueilla saimaannieriän osittainen pyyntimahdollisuus voisi kannustaa kannanhoidollisten nieriäistutusten tekemiseen niillä alueilla, joilla luonnonlisäntymisen käynnistymiselle on mahdollisuuksia.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan *harjus* olisi kokonaan rauhoitettu merialueella. Kevätkutuisen harjuksen kevät rauhoituksesta (huhti- ja toukokuu) sisävesillä säädettäisiin 7 kohdassa, jossa rauhoitusalue noudattelisi leveyspiirin 67°00'N rajalinjaa.

Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnin mukaan harjuksen merikutuiset kannat ovat äärimmäisen uhanalaisia ja sisävesikannat puolestaan elinvoimaisia lukuun ottamatta Etelä-Suomea, jossa ne ovat silmällä pidettävässä tilassa. Huomattavan suuri osa erilisistä harjuskannoista napapiirin eteläpuolella on kuitenkin heikentynyt tai jopa hävinnyt. Esimerkiksi suuressa osassa Saimaata harjuskannat olivat runsaat vielä 1900-luvun alussa. Kannat ovat 1900-luvun puolivälin jälkeen voimakkaasti taantuneet koko alueella. Pohjoisen luonnontilaisissa vesistöissä kuten Tenon, Utsjoen ja Paatsjoen vesistöalueilla harjuskannat eivät ole uhattuina. Eteläisempien harjuskantojen taantumisen syyt vaihtelevat yleisesti elinympäristömuutoksista sekä kalalajien runsaussuhteiden muutoksista aina tehostuneen kalastuksen vaikutuksiin.

Siika on nykyisessä asetuksessa säädetyn mukaisesti rauhoitettu mereen laskevassa joessa ja puroissa ja rauhoitusaika noudattaa lohen ja taimenen vastaavia. Myös siian

osalta poistuu vapa- ja lippokalastuksen sekä uistelun osalta asetuksessa ollut rauhoitusajan lyhennys. Sisävesien siian kalastuksen rajoitukseen tarvittavat toimet tulee tarkastella käyttö- ja hoitosuunnitelmien teon yhteydessä.

Ravun ja nahkiaisen osalta rauhoitusajat säilyvät ennallaan. Ravun rauhoittaminen koskee myös täplärapua, koska ravustuksen valvonta ja rapuruton leviämisen estämistoimet vaikeutuisivat, jos täpläravun pyynti olisi vapaata. Ravun ja täpläravun erottaminen toisistaan vaatii perehtyneisyyttä ja siksi säätelemätön täpläravun pyynti voisi johtaa jokirapukantojen heikentymiseen. Euroopan komissio on ehdottanut, että täplärapu sisältyisi EU-asetuksen N:o 1143/2014 mukaiselle listalle, joka sisältää vieraslajit, joiden tulo ja leviäminen tulee estää ja hallinnoida asianmukaisesti. Komissio näkee ravustuksen yhtenä hoitomuotona. Täpläravun mahdollinen säätelytarve arvioidaan, kun kyseistä listaa koskeva komission asetus on hyväksytty.

2 §

Kalojen pyyntimitat

Kalastuslain 56 §:n 1 momentin mukaan kalalajeille voidaan säätää alin ja ylin pyyntimitta, jos se on tarpeen kalavarojen kestävän tuoton, heikentyneiden kantojen tai kalalajien luontaisen elinkierron turvaamiseksi. Saman säännöksen 3 momentin mukaan pyyntimitoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Säädetävillä pyyntimitoilla pyritään edistämään sitä, että kaloja ei pyydetäisi ennen kuin ne ovat saavuttaneet sukukypsyyden vaatiman koon ja voivat siten lisääntyä vähintään kerran.

Lain ja asetuksen voimaantulon jälkeen kalastusalueiden nykyisen lain 35 § 2 momentin nojalla tekemät alamittapäätökset kumoutuisivat. Uuden kalastuslain 133 §:n mukaan kalastusalueiden tekemät säätelypäätöksen jäävät voimaan, kunnes toisin säädetään. Koska nyt esitettävässä asetuksessa säädetään kalojen alamitoista, kumoutuvat kyseisiä kalalajeja koskevat kalastusalueiden päätökset asetuksen tultua voimaan. Uuden lain 57 §:n mukaan ELY-keskus voi määrätä asetuksessa säädettyistä mitoista poikkeavat pyyntimitat. Ennen uuden käyttö- ja hoitosuunnitelman laatimista olisi suositeltavaa, että alueiden vanhan lain nojalla tekemät alamittojen nostot vahvistettaisiin hallintopäätöksellä. Uuden lain 53 §:n mukaan ELY-keskukset voivat määrätä alueellisia pyyntimittoja myös sellaisille lajeille, joita koskien asetuksessa ei ole säädetty mittoja.

Lohikalojen alamittoja nostettiin kalastusasetuksella vuoden 2014 alusta lähtien. Pykälässä esitettäisiin lohikalojen alamittojen pysyttämistä pääosin voimassa olevien säännösten mukaisina.

Muutosta nykytilaan merkitsisi merkittyjen, istutettujen kalojen sekä luonnonkantojen erilaiset mitat. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädetäisiin *lohen* alamitaksi 60 senttimetriä ja 2 kohdassa *järvilohen* alamitaksi 60 senttimetriä. Käytännössä alamitta koskee Vuoksen ja Hiitolanjoen vesistöissä rasvaevätöntä järvilohia ja muualla kaikkia järvilohia.

Lisäksi 3 kohdassa määrättäisiin *taimenen* alamitaksi 50 senttimetriä leveyspiirin 67°00'N pohjoispuolisissa sisävesissä. Sen sijaan Suomenlahden ulkopuolisilla merialueilla sekä Kainuussa ja Keski-Lapissa leveyspiirien 64°00'N ja 67°00'N väliin jäävissä sisävesissä taimenen alamitta olisi 60 senttimetriä. Mitat vastaavat nykyisin voimassa olevia alamittoja.

Sen sijaan pykälän 2 momentissa säädettäisiin *rasvaevättömälle taimenelle* 50 senttimetrin alamitta, joka olisi siis kymmenen senttimetriä alhaisempi verrattuna nykyisin voimassa olevaan sekä siirtymäkauden ajan Suomenlahden ulkopuolisilla merialueilla sovellettavaan luonnontaimenen alamittaan. Taimenistutuksista tehdään suuri osa joko kalastuskiinnostavuuden lisäämiseksi tai velvoiteistutuksina kalataloushaittojen kompensoimiseksi. Istukkaista suuri osa on useimmiten tarkoitettu kalastettaviksi.

Taimenen alamitta vaikuttaa kalanviljelyyn, koska suurempikokoisten istukkaiden viljely on hyvin riskialtista ja usein heikosti kannattavaa. Taimenen alamitan nosto asetuksella vähensi taimenen istutuksia. Taimenen viljelyosaamisen tulisi kuitenkin säilyä Suomessa, jotta elvytysistutuksiin olisi jatkossa saatavissa haudonta- ja viljelytiloja ja osaamista. Taimenen istutuksia kalastustarkoituksiin tarvitaan edelleen laajalti, sillä virtavesiympäristömme tila ei edelleenkään mahdollista kalastusta kestävien luonnonkantojen kehittymistä suuressa osassa taimenvesistöjämmme. Kalastuslain 57 §:n ja asetuksen 3 §:n nojalla ELY-keskus voisi tarvittaessa määrätä alueellisesti korkeamman pyyntimitan esimerkiksi rasvaeväleikatulle taimenelle, jos siihen olisi kalojen kasvunopeuden ja istutuskalojen lisääntymismahdollisuuksien takia perusteltua tarvetta.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa esitetään nostettavaksi Inarinjärven *nieriän* alamitta 45 senttimetriin sekä Vuoksen vesistöalueella 60 senttimetriin. Nieriää saisi esitetyn 1 pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan kalastaa joulukuun alusta elokuun loppuun muualla kuin nieriän luontaisella lisääntymisalueella eli alueilla, joilla lajia esiintyy istutettuna. Nieriää on yritetty kotiuttaa Saimaan eri osa-alueille ja joissakin tapauksissa on saatu viitteitä nieriän lisääntymisestä. Alamitan asettamisella 60 senttimetriin ydinalueen ulkopuolella esiintyvälle istutettavalle nieriälle halutaan tukea istutuskalojen sukukypsyyden saavuttamista ja mahdollista luonnonlisääntymisen käynnistymistä näilläkin alueilla. Inarijärvellä kalastusalue on nostanut alamitan 45 senttimetriin jo aikaisemmin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa esitetään *kuhan* alamitan nostoa nykyisestä 37 senttimetrinä 42 senttimetriin (3 momentissa siirtymäkausi ryhmän I kaupallisille kalastajille). Suomen kuhakannat eivät useimpien lohikalakantojen tavoin ole uhanalaisia. Kuhien luontaisen lisääntymisen edistämiseksi ja kasvupotentiaalin hyödyntämiseksi kuhan nykyisessä asetuksessa olevan alamitan nostolle on tarvetta.

Kuhakantojen tila ja kuhien kasvu kuitenkin vaihtelee eri vesiympäristöstä riippuen. Kalastusalueet ovat sisävesillä ja Suomenlahdella nostaneet kuhan alamittoja. Kuhan osalta Suomessa on olemassa eri alueilla eri alamitat. Sisämaassa on keskimäärin suuremmat alamitat kuin merialueella. Alamittojen vaihtelu vaikeuttaa alamitan määrittämistä asetustasolla. Esitetyt mittoja pidetään keskimäärin useimmille alueille soveltuvina ottaen huomioon kuhan sukukypsyyden vaatiman koon, joka alueesta riippuen vaihtelee 29 senttimetrinä 50 senttimetriin.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin *harjuksen* alamitasta vastaavasti kuin voimassaolevassa asetuksessa. Näin ollen harjuksen alamitta olisi 35 senttimetriä, paitsi leveyspiirin 67°00'N pohjoispuolisissa vesissä 30 senttimetriä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa oleviin pääsääntöisiin alamittoihin. Toisen momentin 1 kohdan mukaan lohen alamitta leveyspiirin 63°30'N pohjoispuolella Perämerellä olisi 50 senttimetriä, kuten nykyisinkin. Tämä perustuu EU:n asetuksessa 2187/2015 ja nykyisessä kalastusasetuksessa olevaan alamittaan, jolla otetaan huomioon Perämerellä esiintyvien, lisääntymisen kannalta vähämerkityksellisten pienempien koiraslohien ns. kossien esiintyminen ja hyödyntämisen mahdollisuus.

Toisen momentin 3 kohdassa säädettäisiin ns. paikallisesti esiintyvän taimenen ylimmästä pyyntimitasta, joka olisi 45 senttimetriä. Määritelmän mukaiset paikallisen taimenen vesistöt ovat useimmiten pienipiirteisiä, joissa taimenen kasvupotentiaali on rajallinen ja yksilöt saavuttavat sukukypsyyden pienikokoisina.

Kolmannessa momentissa säädettäisiin ryhmään I kuuluvia kaupallisia kalastajia koskevasta siirtymävaiheen poikkeussäännöksestä kuhan kalastuksen osalta sosioekonomisten syiden vuoksi. Alamitan noston aiheuttama saaliin väheneminen ja pyydysten uusimisen tarve laskee yhteisvaikutuksellaan kaupallisen kalastuksen kannattavuutta. Tutkimusten mukaan kuhan alamitan nostaminen erityisesti Saaristomereillä aiheuttaa merkittäviä taloudellisia menetyksiä kaupallisille kalastajille. Kaupallisen kalastuksen sosioekonomisesta kestävyydestä ehdotetaan siten huolehdittavan sopivin siirtymäkausin ja erityisjärjestelyin.

Tässä tarkoituksessa Saaristomeren ja Pohjanlahden ryhmän I kaupalliselle kalastukselle ehdotetaan kolmen vuoden siirtymäkautta nykyiselle 37 senttimetrin alamitalle, jonka jälkeen alamitta olisi 40 senttimetriä. Suomenlahden ja sisävesien ryhmän I kaupalliselle kalastukselle olisi myös kolmen vuoden siirtymäkausi 40 senttimetrin alamitalle, jonka jälkeen alamitta olisi 42 senttimetriä. Siirtymäajan kuluessa seurattaisiin säätelyn vaikutuksia kuhakantaan ja kuhan kalastukseen sekä arvioitaisiin vaikutusten edellyttämiä toimia. On tärkeää saada tutkimustietoa säätelyn vaikutuksista, jonka perusteella säätelyä voidaan luotettavasti arvioida. Paikallisesti muillakin alueilla meressä tai sisävesillä esitetyt kuhan alamitat saattavat edellyttää ELY-keskuksen poikkeuslupaa esitettyä pienemmästä tai suuremmasta alamitasta, jolla otetaan huomioon kuhakannan kasvu ja tila sekä kalastuksen sosioekonominen kestävyys.

Uusimpien tutkimustulosten mukaan suuri kalastuskuolevuus kuhalla yhdistettynä varhain alkavaan kokovalikoivaan pyyntiin on Saaristomerellä johtanut kuhan sukukypsyyskoon pientymiseen ja todennäköiseen kasvun hidastumiseen. Tutkimuksessa havaittu kehitys ei ole toivottava. Tästä syystä kuhalle tulisi harkita alueellisia ylämittoja. Myös verkkokalastukseen tulisi rajoitukset kuhan kalastuksen osalta laattia käytön ja hoidon suunnittelun yhteydessä.

Neljännessä momentissa säädettäisiin siitä, miten kala tulee mitata esimerkiksi valvontatilanteessa. Esityksen mukaan kalan pituus mitataan leuan kärjestä suoraksi ojennetun, yhteen puristetun pyrstöevän kärkeen.

3 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämät alueelliset pyyntimitat

Kalastuslain 57 §:n mukaan ELY-keskus voi alueellisen erityistilanteen huomioimiseksi kalastusoikeuden haltijan tai kalatalousalueen hakemuksesta taikka omasta

aloitteestaan määrätä alueelle asetuksessa säädettyistä laji- tai kantakohtaisista pyyntimitoista poikkeavat pyyntimitat, jos kalalajin tai -kannan tila alueella poikkeaa olennaisesti siitä, mikä on ollut perusteena sitä koskevien pyyntimittojen säätämiseksi.

ELY-keskusten oikeudesta määrätä pyyntimitoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälässä ehdotetaan, että ELY-keskus voisi määrätä alueellisesti asetuksessa säädettyistä mitoista enintään kaksikymmentä prosenttia poikkeavat mitat. Tämä mahdollistaisi tarvittaessa alueellisesti korkeamman tai matalamman pyyntimitan käyttämisen silloin, kun kalastuslain 57 §:ssä säädetty edellytykset täyttyvät. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asettamat pyyntimitat pyöristettäisiin kokonaisluvuiksi.

Käytännössä tällainen tilanne voi tulla esiin esimerkiksi silloin, kun jonkin lajin paikallinen kanta on esimerkiksi velvoitehoidon johdosta täysin istutettujen kalojen varassa ja istukkaiden hitaasta kasvusta johtuen kalat eivät saavuta asetuksella säädettyä kalastuskokoa tai luonnossa lisääntymisen edellytykset istukkailla ovat hyvin heikot. Asetuksella säädettyä pyyntimittaa alhaisemmalle pyyntimitalle voi olla tarvetta myös silloin kun lajin kanta on liian tiheä rajoittaen yksilöiden kasvua. Vastavasti kannan heikko tila ja paikalliset olosuhteet voivat yhdessä muodostaa tilanteen, jolloin asetuksella säädetty vähimmäismitta on liian pieni kannan säilymisen ja kestävän kalastuksen turvaamiseksi.

Pykälässä esitetty ELY-keskuksen toimivallan rajausta ei koske sellaisia kalalajeja, joiden pyyntimitoista ei ole säädetty asetuksessa. Niiden osalta ELY-keskus voi kalastuslain 53 §:n nojalla mm. kieltää tiettyä kokoluokkaa olevien kalojen saaliiksi ottamisen.

4 §

Lohen ja järvilohen saaliskiintiöt vapaa-ajankalastuksessa

Kalastuslain 52 §:n 2 momentin mukaan vesialueella, jossa esiintyy kalalaji tai -kanta, jonka elinvoimaisuus tai tuotto on heikentynyt tai vaarassa heikentyä taikka vesialueella, joka on keskeinen kalalajin tai -kannan lisääntymisen kannalta, voidaan valtioneuvoston asetuksella muun muassa kieltää tiettyä määrää suuremman saaliin ottaminen.

Pykälässä esitetään kahden kalan kalastajakohtaista, vuorokausittaista saaliskiintiötä lohelle ja Vuoksen vesistöalueella rasvaevättömälle järvilohelle. Saaliskiintiö koskisi ainoastaan vapaa-ajankalastusta.

Lukuisista järvilohen suojelutoimenpiteistä sekä kannan vahvistamiseen tähtäävistä hoitotoimenpiteistä huolimatta Vuoksen vesistön järvilohen hoitotavoitteen mukainen Pielisjokeen nousevien emokalojen lukumäärä ei ole toteutunut. Järvilohen kalastettava kanta on viimeaikaisten seuranta- ja kyselytietojen mukaan ollut monilla Saimaan selillä kohtalainen tai hyvä. Kalastuspaine ja samalla kalastuskuolevuus järvilohen vaellusalueella onkin viime vuosina kasvanut vaikka sen pitäisi kannan hoidon näkökulmasta vähentyä. Päiväkohtaisen saaliskiintiön asettaminen järvilohen kalastuksessa on katsottu olevan välttämätön tukitoimi kannanhoidollisen emokalamäärän kasvattamiseksi.

Lohen vapaa-ajankalastuksessa on tarpeen rajoittaa saalismäärää siten, että rajoitus tukee heikkojen lohikantojen elpymistä. Kalastuslain 3 §:ssä säädetään lain ja sen nojalla annettujen asetusten suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Sen mukaan kalastuslakia ja -asetusta sovelletaan myös valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin, mikäli valtiosopimuksen perusteella ei ole toisin säädetty. Koska rajajokia koskevissa valtiosopimuksissa säädellään kyseisten jokien kalastusta varsin kattavasti ja tyhjentävästi (mm. kalastusajat, pyyntivälineet, rauhoitukset, mitat, pyydystekniset asiat jne.) ja koska kyseiset sopimukset ovat erityislakeja suhteessa kalastuslakiin, ei esimerkiksi saaliskiintiötä koskeva kalastusasetuksen 4 § tule sovellettavaksi rajajokisopimusten soveltamisalueilla. Myös Tenojoen kalastuspiirin sivuvesistöjen kalastussäännöstä annettu asetus (405/1990), joka kalastuslain siirtymäsäännösten (133 §) mukaan jää voimaan, on erityislainsäädäntöä suhteessa nyt esitettävään valtioneuvoston asetukseen kalastuksesta, ja siten saaliskiintiötä koskevaa säännöstä ei sovelleta myöskään kyseisen sivuvesistöasetuksen soveltamisalueella.

2 luku Pyydyksiä koskevat yleiset säännökset

5 § Määritelmät

Kalastuslain 49 §:n 1 momentin mukaan *isorysä* on kaupalliseen kalastukseen tarkoitettu pyydys yleisellä vesialueella meressä sekä Suomen talousvyöhykkeellä. Saman pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin kaupalliseen kalastukseen tarkoitettujen pyydysten rakenteesta ja teknisistä ominaisuuksista. Kalastuslain 52 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia määräyksiä pyydysten rakenteesta.

Ehdotettavan pykälän 1 momentissa säädettäisiin *pintaverkon* määritelmästä. Sen mukaan pintaverkolla ja pintaverkkopyydysellä tarkoitetaan pintaan tai lähemmäksi kuin 1,5 metriä pinnasta asetettua verkkoa. Voimassa olevassa kalastusasetuksessa pintaverkoiksi lasketaan lähemmäksi kuin kolme metriä pinnasta asetetut verkot. Vesiliikennealueilla pyydysten merkinnälle asetetut vaatimukset ovat suuremmat, jos pyydys tai jokin sen osa ulottuu 1,5 metriä lähemmäksi veden pintaa (pinnan läheisyyteen asetettu pyydys). Pyydyksen ominaisuutta sekä sen merkintävelvoitetta koskevan sääntelyn yhdenmukaistamisella on pyritty selkeyttämään tällaisten pyydysten käytön ja valvonnan edellytyksiä. Voimassa olevaa määrittelyä on tarpeen muuttaa myös siksi, että voimassa olevan säännöksen nojalla pohjaan lasketut verkot ovat laajoilla matalilla vesialueilla olleet säännöksen mukaan käytännössä pintaverkkoja.

Ehdotettavan pykälän 2 momentissa määriteltäisiin *isorysä*. Sen mukaan *isorysällä* tarkoitetaan sellaista rysää, paunettia tai muuta samantapaista pohjalla varustettua sulkupydystä, joka johtolaitteineen on joltakin osaltaan puoltatoista metriä korkeampi. Tämä vastaa keskeiseltä osalta, eli pyydyksen korkeuden osalta, voimassa olevaa määritelmää.

6 § Solmuvälin mittaaminen

Kalastuslain 46 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää langasta kudottujen pyydysten solmuvälin ja pyydysten muiden ominaisuuksien mittaamisesta. Voimassa olevassa kalastusasetuksessa asiasta säädetään 15 §:ssä, tosin siinä verkkojen kokoa määritellään ns. silmäkoon avulla.

Pykälässä ehdotetaan verkkojen koon määrittelyssä käytettävän solmuväliä, joka on yksinkertaisempi mitata ja jota käytetään myös verkkopyydysten myynnissä. Esityksen mukaan pyydyksen solmuväli mitattaisiin verkkohapaan solmun keskipisteestä seuraavan solmun keskipisteeseen. Mitattavat solmuvälit tulisi valita määrän pyydyksen pienisilmäisemmästä osasta, ei kuitenkaan verkon ylä- tai alapauloista tai sivuisista. Solmuväli voidaan esimerkiksi mitata määrästä hapaasta yhdentoista peräkkäisen solmun välisenä etäisyytenä, joka jaetaan luvulla kymmenen. EU:n määräysten mukaan mitataan kuitenkin pyydysten silmäkokoja, jonka soveltamista jatketaan unionin lainsäädännön edellyttämässä kaupallisen kalastuksen valvonnassa.

7 §

Pyydysten merkintä

Kalastuslain 48 §:ssä säädetään pyydysten asettamisesta ja merkinnästä. Sen mukaan kiinteät ja seisovat pyydykset on merkittävä siten, että ne ovat selvästi muiden vesistöissä liikkuvien havaittavissa. Pykälän 4 momentin mukaan pyydysten asettamisesta ja merkinnästä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Kalastuslain 4 §:n 1 momentin 15 ja 16 kohtien mukaan seisovalla pyydyksellä tarkoitetaan paikalleen pyyntiin laskettua kalanpyydystä, kuten verkkoa, pitkäsiimaa ja muuta koukkupydydystä, rysää, katiskaa ja muuta sulkupydydystä, ja kiinteällä pyydyksellä patoa ja muuta kalastukseen tarkoitettua pysyväisluonteista rakennelmaa.

Asetusehdotuksen pyydyksiä koskevat säännökset perustuvat pääosin nykyisin voimassa oleviin, vuonna 2012 annettuihin määräyksiin. Seisova tai kiinteä pyydys tulisi esityksen mukaan aina merkitä yhdellä tai useammalla lippusalolla tai koholla sekä tarvittaessa välikoholla, ja jäältä kalastettaessa säädöksen mukaisella merkkisalolla. Pyydysten selvästi havaittava merkitseminen parantaa vesiliikenteen turvallisuutta ja vähentää vesiliikenteen pyydyskalastukselle mahdollisesti aiheuttamia haittoja ja vahinkoja. Selvät vähimmäisvaatimukset pyydysten merkinnälle parantavat lisäksi kalastusvalvonnan toimintaedellytyksiä pyydyskalastuksen luvallisuuden ja laillisuuden valvonnassa.

Pyydyksen merkitsemiselle asetetut vaatimukset olisivat suuremmat vesiliikenteen käyttämillä alueilla. Vesiliikenteen käyttämällä vesialueella tarkoitetaan yleisten kulkuväylien väyläalueita sekä muita syvyytensä ja muiden ominaisuuksiensa puolesta aluksille kulkukelpoisia vesialueita, joilla esiintyy satunnaista enemmän vesiliikennettä (koskee purjealuksia ja moottorikäyttöisiä aluksia, ks. Väylät ja kalastus, Liikenneviraston ohjeita 4/2014). Näillä alueilla pyydykset tulisi merkitä vähintään 1,2 metriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä vähintään 20 senttimetriä korkealla ja leveällä neliön muotoisella lipulla.

Vastaavasti sellaisilla 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuilla vesialueilla, joilla on ilmeistä, että pyydykset eivät haittaa vesiliikennettä tai vesistön muuta käyttöä, pyydysten merkitsemiselle asetetut vaatimukset olisivat vähäisemmät. Näillä alueilla pyydykset tulisi merkitä vähintään 15 senttimetriä veden pinnan yläpuolelle ulottuvalla koholla taikka vähintään 40 senttimetriä vedenpinnan yläpuolelle ulottuvaan lippusalkoon kiinnitetyllä lipulla, jonka lyhyimmän sivun pituus on vähintään 15 senttimetriä. Vaatimuksiltaan vähäisempää merkintätapaa voisi käyttää esimerkiksi syrjäisillä lahtialueilla sekä pienehköillä järvillä ja lammilla. Lisäksi merkintätapaa voisi käyttää esimerkiksi rantojen, karien ja kasvillisuusvyöhykkeiden lähei-

syydessä sijaitsevilla alueilla, joilla pyydykset eivät yleensä haittaa muuta vesien käyttöä.

Vesiliikenteen käyttämillä alueilla pinnan läheisyyteen asetetut pyydykset (pyydys tai sen osa lähempänä pintaa kuin 1,5 metriä) tulisi merkitä yhden lipun sijasta kahdella päällekkäisellä lipulla. Merkinnällä on tarkoitus erottaa pinnan läheisyyteen asetetut pyydykset yleisemmin käytettävistä veneillä yliajettavista pyydyksistä. Jos pinnan läheisyyteen asetettujen pyydysten pituus ylittää 120 metriä, ne tulisi, pyydysten sijainnin havaitsemisen helpottamiseksi, merkitä lisäksi pyydyksen suuntaa osoittavilla välikohoilla.

Rapumerrat tulisi 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuilla vesialueilla merkitä vähintään viisi senttimetriä vedenpinnasta ulottuvalla koholla. Rapumerrat ovat kooltaan usein niin pieniä ja sijoitettu sellaiselle alueelle, että ne eivät aiheuta haittaa muulle vesienkäytölle.

Pykälän 4 momentin mukaan pyydysten merkintään käytettävien, kohot ja lippusalot pyydykseen yhdistävien köysien olisi oltava uppoavia, tai ne olisi varustettava painoin. Lisäksi hämäränäkyvyyden parantamiseksi erityisesti vesiliikenteen käyttämillä vesialueilla, sekä talvisin moottorikelkkailuun käytettävillä jääalueilla, pyydysten merkintään käytettävät lippu- ja merkkisalot olisi varustettava heijastimin

8 §

Yli 10 metriä pitkän pyydyksen tai pyydyskokonaisuuden merkitseminen

Pykälässä esitetään, että jos 7 §:ssä tarkoitettu pyydys tai usean yhteen liitetyn pyydyksen muodostama kokonaisuus on pituudeltaan yli kymmenen metriä, on 7 §:ssä säädettyä merkintätapaa käytettävä pyydyksen molemmissa päissä ja tarvittaessa pyydyksen haarojen päissä. Pyydyksen tai pyydyskokonaisuuden havaittavuus erityisesti vesiliikenteen kannalta edellyttää pyydyksen merkitsemistä sen päistä tai tarvittaessa haarojen päistä.

9 §

Pyydyksen asettajan yhteystiedot ja kalastusoikeuden osoittava merkki

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin kalanpyydysten varustamisesta pyydyksen asettajan nimi- ja yhteystiedoilla sekä kalastusoikeuden osoittavalla merkillä. Yhteystietojen merkitseminen pyydykseen mahdollistaisi pyydyksen asettajan selvittämisen ja mahdollisen yhteydenoton asettajaan mikäli valvonnan toimeenpano tai esimerkiksi jokin pyydykseen tai sen sijoitteluun liittyvä mahdollinen haitta tai vahinko sitä edellyttäisi.

Säännöksen mukaisesti nimi- ja yhteystiedot sekä kalastusoikeuden osoittava merkki tulisi kiinnittää pyydyksen kohon, lippusalon tai merkkisalon yhteyteen. Käytännössä merkit voisi siten kiinnittää esimerkiksi kohoan, lippusalkoon tai merkkisalkoon erillisellä köydellä, tai kohon, lippusalon tai merkkisaloon pyydykseen yhdistäviin köysiin.

Toisin kuin voimassa olevassa asetuksessa, ei ehdotetussa pykälässä enää vaadittaisi ilmoittamaan nimenomaisesti puhelinnumeroa ja postiosoitetta, vaan ilmoitukseksi riittäisi esimerkiksi sähköpostiosoite tai muu yhteystieto, jonka avulla pyydyksen

asettaja voidaan tavoittaa. Pyydysten varustaminen ehdotetuilla tiedoilla ja lupamerkillä tehostaa lisäksi pyydyskalastuksen luvallisuus- ja laillisuusvalvontaa.

10 § *Pyydysten välinen etäisyys*

Pykälässä ehdotetaan pyydysten asettamisessa noudatettavia etäisyysvaatimuksia, jotka vastaavat pääpiirteissään voimassaolevan kalastusasetuksen 9 §:n 3 ja 4 momenteissa olevia säännöksiä.

3 Luku Vaelluskaloja koskevat säännökset

Asetukseen ehdotetaan sisällytettäväksi määräyksiä vaelluskaloista täydentämään kalastuslaissa olevaa vaelluskalalukua (7 luku). Ehdotetut säännökset perustuvat kalastuslain 65 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistössä rajoittaa otettavan saaliin ja käytettävien pyydysten enimmäismäärää sekä kalastamista sellaisella alueella, pyydyksellä, kalastustavalla tai sellaisena ajankohtana, että vaelluskalojen kulku tai luontainen elinkierto olennaisesti häiriintyy. Kalastuslain 64 §:n 1 momentin mukaan vaelluskalavesistöllä tarkoitetaan sellaista vesialuetta, jota vaelluskalat käyttävät keskeisenä vaellustienään tai lisääntymisalueenaan. Toisen momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan vaelluskalavesistöksi säätää muu kuin 1 momentissa tarkoitettu vesialue, jos se on tarpeen vaelluskalojen luontaisen elinkierron edellytysten luomiseksi. Lain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vaelluskalalla tarkoitetaan lohta, järviлоhta, ankeriasta, nahkiaista, toutainta, taimenta sekä nieriän, harjuksen ja siian vaeltavia kantoja.

11 § *Vaelluskalavesistöt*

Pykälässä esitetään, että vaelluskalavesistöjä olisivat kalastuslain 64 §:n 1 momentin lisäksi sellaiset rakennetut joki- ja purovesistöt, joissa esiintyy vaelluskaloja. Säännöksen tavoitteena on sekä edistää vaelluskalojen tilan elvyttämistä että säilyttää myös vaellusesteitä omaavissa vesistöissä koski- ja virta-alueet kalastuslain 7 §:n yleiskalastusoikeuksien ulkopuolella, kuten ne ovat voimassa olevan lainsäädännön perusteella.

12 § *Verkkokalastusta koskevat säännökset*

Vaelluskalakantojen tilan parantamiseksi ja luonnossa lisääntymisen edistämiseksi asetukseen uutena määräyksenä tulisi verkkokalastuskielto vaelluskalavesistöön kuuluvassa joessa täydentämään lain 66 §:n 2 momentissa olevaa kieltoa. Kielto ajoittuisi elokuun puolivälistä marraskuun loppuun, eli edistämään taimenen kutunousua.

Lohen kalastukseen käytettävän verkon solmuväliksi määrättäisiin 80 millimetriä, joka vastaa nykyisessä kalastusasetuksessa ja EU:n määräyksissä olevaa 157 millimetrin silmäkokoa.

Lisäksi kiellettäisiin lohi- ja meritaimenstrategian mukaisesti taimenen pintaverkkokalastus meressä.

Siian kalastuksessa voimassa olevat määräykset verkon solmuväleista siirrettäisiin sellaisenaan uuteen kalastusasetukseen. Siikaa koskeva tutkimusohjelmaa pyritään toteuttamaan niin, että kyseisten määräysten vaikutuksia voidaan jatkossa arvioida.

13 § *Isorysäpyyntiä koskevat säännökset*

Lohi- ja meritaimenstrategian linjausten suuntaisesti isorysien käyttö lohen kalastuksessa rajattaisiin vain kaupallisille kalastajille. Vapaa-ajankalastuksessa ei juurikaan käytetä isorysiä lohen pyyntiin. Isorysä on tarkoitettu suurten saalismäärien pyyntiin ja sen käyttö lohikiintiön ulkopuolisessa vapaa-ajankalastuksessa ei ole kestävän kalastuksen mukaista. Se ei myöskään olisi linjassa 4 §:ssä ehdotetun vapaa-ajankalastajan kahden lohen saaliskiintiön kanssa.

14 § *Vuoksen vesistöä koskeva kalastuskielto*

Kalastus pinnan läheisyyteen tai väliveteen asetetulla kalatäkyisellä koukkupydyksellä kiellettäisiin Vuoksen vesistöalueella järvilohen keskeisellä vaellusreitillä sekä Kuolimossa järvilohen, taimenen ja nieriän suojelemiseksi. Vastaava kiello on toteutettu saimaannorpan esiintymisalueilla norpan suojelemiseksi.

Kalatäkyinen koukkupydyks pyytää valikoimatta myös alamittaisia sekä rauhoitettuja kaloja eikä niitä useinkaan voida vapauttaa pyydyksestä elinkelpoisina. Kalatäkyisen koukkupydyksen käyttökielto koskisi pinnan läheisyyteen tai väliveteen asetettua pitkäsiimaa (kohosiima) riippumatta koukkujen määrästä.

15 § *Istutettavien kalojen merkintä*

Kalastuslain 75 §:n mukaan, jos kalakantojen kestävän hyödyntämisen turvaaminen sitä edellyttää, voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää tiettyjen kala-lajien, -kantojen tai niiden tiettyjen ikä- taikka kokoryhmien istuttamisen edellytykseksi se, että ne tai osa niistä on merkitty ennen istuttamista sellaisella merkinnällä, joka voidaan ulkoisesti tai muutoin tunnistaa kalasta.

Lohi- ja meritaimenstrategian mukaisesti määrättäisiin, että vuodesta 2017 alkaen istutettavien taimenten, lohien ja järvilohien rasvaevä olisi leikattava pois. Tämä edistäisi valikoivan kalastuksen kehittämistä ja tietojen saantia luontaisesti lisääntyvien kalojen määristä ja esiintymisestä. Säännös tulisi voimaan vuonna 2017, koska kaikkia istutettavien kalojen eväleikkauksia ei käytännössä ja kalojen kuolleisuutta lisäämättä ehditä tehdä tätä aikaisemmin.

4 Luku Kalastuksen valvonta

16 § *Kalastusvalvojan koulutus*

Kalastuslain ja asetuksen valvontaa koskevat säännökset uudistettiin vuosina 2011 ja 2012. Ne on sisällytetty lähes muuttumattomina sekä uuteen kalastuslakiin että nyt ehdotettuun asetukseen. Kalastuslain 104 §:n 2 momentin mukaan kalastusvalvojan koetta edeltävässä koulutuksessa koulutettavalle tulee antaa kalastusvalvontatehtävän kannalta riittävä kalastuslainsäädännön ja hyvän hallinnon perusteiden tuntemus sekä kalastusvalvontatehtävän edellyttämät muut tiedolliset ja taidolliset valmiudet. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kalastusvalvojan koulutuksesta ja kokeesta.

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin niistä koulutus- ja opintoaiheista, joiden riittävä hallinta ja tuntemus katsotaan edellytykseksi hoitaa kalastusvalvontatehtävää.

Kalastuksenvalvontatehtävissä toimimisen kannalta keskeistä on kalastuslainsäädännön sekä hallintotehtävien hoitamista koskevan lainsäädännön tuntemus. Koulutuksessa tulisi erityisesti kiinnittää huomiota kalastuksenvalvojan oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Lisäksi koulutukseen tulisi sisällyttää opetusaiheita, jotka liittyvät asiakaspalvelutehtävään sekä myös laajemmin kalastuksenvalvonnan toimikenttään, kuten kalastuksenvalvojen ja muiden kalastuksenvalvontaa suorittavien viranomaisten yhteistoimintaan.

17 § *Kalastuksenvalvojan koe*

Tarkentavat säännökset kalastuksenvalvojan kokeen muodosta ja sisältövaatimuksista olisivat asetuksen 17 §:ssä. Koe tulisi järjestää kirjallisena, ja sen olisi sisällettävä kysymyksiä kaikista kalastuksenvalvojan koulutuksen opintoaiheista. Suoritettavan kokeen sisällön määritteli kalatalousviranomainen. Käytännössä suoritettavan kokeen sisältö määräytyisi siten, että maa- ja metsätalousministeriö yhdessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kanssa laatisi ennalta sovitun määrän valtakunnallisesti käytettäväksi tulevia kysymyksiä kalastuksenvalvojan koulutuksen eri aihealueista. Näistä ennalta laadituista kysymyksistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valitsisi kulloinkin suoritettavaan kokeeseen tarvittavan määrän kysymyksiä.

18 § *Voimaantulo*

Ehdotetun 18 §:n mukaan asetus esitetään tulevaksi voimaan 1.1.2016, eli samaan aikaan kuin uusi kalastuslaki.

4 Asian valmistelu

Asetusesitystä valmisteltiin kalastuslain valmistelun ohessa ja sen alustavasta sisällöstä informoitiin myös eduskunnan ympäristö- sekä maa- ja metsätalousvaliokuntaa kalastuslain eduskuntakäsittelyn aikana. Asetusluonnokset valmisteltiin virkatyönä, mutta niiden sisällöstä järjestettiin keskustelutilaisuuksia kalatalousalalla vaikuttavien keskeisten järjestöjen kanssa ennen lausuntokierrosta. Myös Luonnonvarakeskus, Metsähallitus sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset saivat mahdollisuuden kommentoida alustavia esityksiä ennen lausuntokierrosta.

Esitetty asetus annettiin lausunnolle 2.4.2015 päivätyllä pyynnöllä ja se oli nähtävillä myös maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilla. Lausuntopyyntö lähetettiin laajasti eri tahoille ja lausuntoa pyydettiin oikeusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Saamelaiskäräjiltä, Kolttien kyläkokoukselta, Elintarviketurvallisuusvirastolta, Maanmittauslaitokselta, Metsähallitukselta, Varsinais-Suomen, Pohjois-Savon ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, maakuntien liitoilta, Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Turun ja Jyväskylän yliopistoilta, Luonnonvarakeskukselta, Suomen ympäristökeskukselta, Elintarviketeollisuusliitolta, Energiateollisuus ry:ltä, Kalatalouden Keskusliitolta jäsenjärjestöineen, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitolta, Natur och Miljö rf:ltä, Pro Kala ry:ltä, Suomen Ammattikalastajaliitolta, Suomen Kalakauppiasliitolta, Suomen Kalankasvattajaliitolta, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestöltä ja sen alueellisilta vapaa-ajankalastajapiireiltä, Suomen sisävesiammattikalastajilta, Suomen kalastusopaskillalta, Suomen rannikon kalastuksenvalvoilta, Suomen Luonnonsuojeluliitolta, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.:ltä sekä WWF:ltä.

Lausuntoja annettiin 78 kappaletta. Niiden pohjalta asetusesitystä täsmennettiin erityisesti kuhan ja taimenen kalastuksen osalta. Kuhan alamittoja yhtenäistettiin ja luonnon taimenen rauhoittamisen aluerajauksia muutettiin. Taimenen kalastuksen sääntely edellyttää käytön ja hoidon suunnittelun yhteydessä tapahtuvaa alueellista harkintaa erityisesti Kainuussa.

Asetusluonnoksesta on neuvoteltu Saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 9 §:ssä edellytetyllä tavalla 29.10.2015. Asetusesitystä on neuvottelujen johdosta muutettu Inarijärven nieriän alamitan osalta Saamelaiskäräjien esittämällä tavalla pysyttämällä nykyinen, kalastusalueen päättämä alamitta voimassa.

5 Vaikutukset

Asetusehdotuksen arvioidaan vaikuttavan myönteisesti kestävä kalastuksen edistämiseen sekä tukevan uhanalaisten kalakantojemme elvyttämistavoitetta. Suomi on sitoutunut Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen (SopS78/1994) (Convention on Biological Diversity) päätavoitteisiin, joita ovat mm. biologisen monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö.

Ehdotettu asetukset tukee kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian sekä kalatiestrategian toteuttamista. Strategioissa on linjattu vaelluskalojen elvyttämiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Järvilohen osalta esitys tukee Saimaan järvilohen hoito-ohjelmaan kirjattuja järvilohen kalastukseen ja suojelemaan liittyviä toimenpide-ehdotuksia (Saimaan järvilohen hoito-ohjelma).

Meritaimenen osalta esitys tukee EU:n meristrategiadirektiivin mukaisia tavoitteiden toteutumista Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä. Meritaimenen osalta direktiivin mukaisen meriympäristön hyvän tilan saavuttaminen edellyttää meritaimenen luonnonkantojen elpymistä nykyisestä sekä sitä, että uusille mm. virtavesien kunnostustoimenpiteiden tuloksena muodostuville poikastuotantoalueille nousee merestä riittävästi kutukaloja. Hyvän tilan saavuttaminen edellyttää lisäksi, ettei meritaimenen geneettinen monimuotoisuus vähene.

Pitkän tähtäimen ympäristövaikutuksina ehdotuksella arvioidaan olevan myönteinen vaikutus säänneltyjen lajien kalastukseen. Kalastuksen sääntelyn avulla voidaan kalakantoja vahvistaa siten, että ajan myötä saaliit kasvavat ja kantoihin kohdistuva riski kriittisiin kannan heilahteluihin tai häviämishuokkaan vähenee. Kalakantojen vahvistaminen vähentää myös istutustoiminnan tarvetta, jolloin säästyneet varat voidaan ohjata muihin tuottavampiin kalatalouden kehittämistoimenpiteisiin. Saaliskoon kasvattaminen vähentää myös ns. kasvuylikalastusta ja lisää kalakannoista alueellisesti saatavaa tuottoa sekä kohdevesistöjen kalastuskiinnostavuutta.

Esitys ei suoranaisesti edellytä vapaa-ajan kalastajilta välittömiä pyydysten tai pyyntitapojen uudistuksia eikä esityksellä näin arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia kohdelajien vesistöissä tapahtuvalle kalastukselle tai yksittäiselle kalastajalle. Esityksen arvioidaan kuitenkin ohjaavan erityisesti vapaa-ajan kalastusta siten, että kalastus kohdentuisi jatkossa ainoastaan asetusehdotuksen mukaiset vähimmäismitat täyttäviin yksilöihin. Tämä saattaa edellyttää pyydysten ja muiden pyynti-

välineiden uudistuksia sellaisiksi, että ne soveltuvat asetusehdotuksen tavoitteen mukaiseen kalastukseen.

Esityksen vaelluskaloja koskevilla säännöksillä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kaupalliselle kalastukselle. Meritaimenta ja lohta lukuun ottamatta asetusesitykseen sisältyvillä vaelluskalalajeilla ei ole merkitystä kaupallisen kalastuksen saaliina ja meritaimenenkin merkitys on vähäinen.

Esityksen mukaisten vähimmäismittojen suurentamisen ei kuhaa lukuun ottamatta arvioida aiheuttavan olennaisia taloudellisia vaikutuksia kaupalliselle kalastukselle. Kuhan alamitan nostaminen aiheuttaisi tehtyjen tutkimusten ja Luonnonvarakeskuksen tekemien arvioiden mukaan merkittäviä taloudellisia menetyksiä erityisesti Saaristomeren kaupallisessa kalastuksessa. Tämän estämiseksi ja sosioekonomisen kestävyuden varmistamiseksi esitykseen sisältyy kolmen vuoden siirtymäaika kuhan kaupalliseen kalastukseen. Paikallisesti muillakin alueilla meressä tai sisävesillä esitetyt alamitat saattavat edellyttää ELY-keskuksen poikkeuslupaa esitettyä pienemmästä tai suuremmasta alamitasta, jolla otetaan huomioon kuhakannan kasvu ja tila sekä kalastuksen sosioekonominen kestävyys.

Kalastuslain 34 §:n 2 momentin mukaan vedessä ei saa pitää pyydystä, joka on rauhoitetun lajin pyyntiä varten tehty tai on erityisesti siihen sopiva. Rauhoitettujen kalojen esiintymisalueilla pyyntitapoja tulisikin ohjata ja kehittää sellaisiksi, että rauhoitettujen kalayksilöiden saaliiksi tulemista voitaisiin tehokkaasti välttää, ja että pyyntivälineisiin mahdollisesti joutuvat rauhoitetut kalayksilöt voitaisiin vapauttaa elinkelpoisina.

Ehdotuksen säännökset lajien ja kantojen vähimmäismittoiksi arvioidaan ohjaavan kalastustapoja sellaisiksi, että pyydykset eivät verota vähimmäismittaa pienempiä kaloja tai että tällaiset kalat voidaan vapauttaa pyyntivälineistä elinkelpoisina. Pyynnin kohdentaminen asetusehdotuksen vähimmäismitat täyttäviin kalayksilöihin erityisesti pyydyskalastuksessa voi edellyttää pyydysten uusimista, olemassa olevien pyydysten käyttötarkoituksen muuttamista sekä kokonaan uusia alueellisia kalastusjärjestelyjä.

Asetusehdotuksen avulla parannetaan pitkällä tähtäimellä kalastusmatkailun edellytyksiä. Vaelluskalakantojen elpyminen ja saaliskalojen erityisesti kuhan keskikoon kasvattaminen parantaa vesistöjen kalastuskiinnostavuutta.

Asetusesitys lisää taimenen ja lohen osalta istutuskustannuksia, koska istutettavilta kaloilta on leikattava rasvaevät. Leikkauskulu on 1-vuotiaan poikasen osalta noin 15 senttimetriä. Rasvaevän leikkaus lisää työmäärää viljelylaitoksissa ja nostaa taimenen, lohen ja järvilohen istukkaiden hintoja. Istutettujen kalojen hintojen nousu vaikuttaa erityisesti niihin toiminnanharjoittajiin, jotka ovat määrätty ympäristöluvis- sa suorittamaan velvoiteistutuksia lohella, meritaimenella ja järvilohella. Velvoiteistutuksia on määrätty eniten vesirakentamiseen ja patoamisen vuoksi voimatalou- dessa toimiville yrityksille.

6 Laintarkastus

Asetusehdotus on tarkastettu oikeusministeriön lainvalmisteluosaston laintarkastusyksikössä.